

СУБОТИЦА
SZABADKA
SUBOTICA
SUBOTICA
2024

13. МЕЂУНАРОДНА МЕТОДИЧКА КОНФЕРЕНЦИЈА

КОМПЕТЕНЦИЈЕ

13. NEMZETKÖZI MÓDSZERTANI KONFERENCIA

КОМПЕТENCIÁK

13. MEĐUNARODNA METODIČKA KONFERENCIJA

КОМПЕТЕНЦИЈЕ

13TH INTERNATIONAL METHODOLOGICAL CONFERENCE

COMPETENCES

13. Међународна методичка конференција

КОМПЕТЕНЦИЈЕ
Зборник радова

Датум одржавања: 7–8. новембар 2024.

Место: Универзитет у Новом Саду, Учитељски факултет на мађарском наставном језику,
Суботица, ул. Штросмајерова 11., Република Србија

13. Nemzetközi Módszertani Konferencia

КОМПЕТЕНЦИÁК
Tanulmánygyűjtemény

A konferencia időpontja: 2024. november 7–8.

Helyszín: Újvidéki Egyetem, Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kar,
Szabadka, Strossmayer utca 11., Szerb Köztársaság

13. Međunarodna metodička konferencija

КОМПЕТЕНЦИЈЕ
Zbornik radova

Datum održavanja: 7–8. studeni 2024.

Mjesto: Sveučilište u Novom Sadu, Učiteljski fakultet na mađarskom nastavnom jeziku,
Subotica, ul. Strossmayerova 11., Republika Srbija

13th International Methodological Conference

COMPETENCES
Papers of Studies

Date: November 7–8, 2024

Address: University of Novi Sad, Hungarian Language Teacher Training Faculty,
Subotica, 11 Štrosmajerova str., Republic of Serbia

Издавач

Универзитет у Новом Саду
Учитељски факултет на мађарском наставном језику
Суботица

Kiadó

Újvidéki Egyetem
Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kar
Szabadka

Izdavač

Sveučilište u Novom Sadu
Učiteljski fakultet na mađarskom nastavnom jeziku
Subotica

Publisher

University of Novi Sad
Hungarian Language Teacher Training Faculty
Subotica

**Одговорни уредник / Felelős szerkesztő /
Odgovorni urednik / Editor-in-chief**

Valéria Pintér Krekić

Уредник / Szerkesztő / Urednik / Editor

Márta Törteli Telek
Éva Vukov Raffai

**Технички уредник / Tördelőszerkesztő /
Tehnički urednik / Layout editor**

Attila Vinkó
Zsolt Vinkler

+381 (24) 624 444
magister.uns.ac.rs/conf
inter.conf@magister.uns.ac.rs

ISBN 978-86-81960-32-5

Суботица – Szabadka – Subotica – Subotica
2024

САДРЖАЈ
TARTALOM
SADRŽAJ
CONTENTS

Babcsányi-Tóth Gabriella, Inczedy Piroska, Appl Zsuzsanna	13
A Waldorf pedagógiában rejlő lehetőségek a szociális kompetencia fejlesztésére	
Balogh Mónika	21
Interkulturális óvodai projekt bemutatása	
Anetta Bacsa-Bán, Sándor Kolacsek	31
Continuous Professional Development for Vet Teachers: Opportunities and Obstacles Based on a Case Study	
Bencéné Fekete Anikó Andrea	45
Tanulási kompetenciák fejlesztése a felsőoktatásban: Elméleti alapok és gyakorlati megközelítések	
Gyula Bíró	53
An innovative approach to teaching philosophy and ethics, integrating subjects	
Biró Violetta	62
Komplex művészetterápia bántalmazott serdülőkorú lányok körében	
Borsos Éva	70
A 4. éves tanító szakos hallgatók oktatási kompetenciája	
Dávid János	77
A hulladékmentes életmódhoz szükséges kompetenciák kialakítása kisiskolás korban	
Halasi Szabolcs, Borsos Éva, Námesztovszki Zsolt, Stajer Anita	87
A digitális eszközök használata és a fizikai aktivitás közötti összefüggés a vajdasági alsó osztályos tanulók esetében	
Ladnai Attiláné, Demeter Gáborné, Komlósi Veronika Júlia, Hoss Alexandra	94
Innovatív szemlélettel a neurodivergens gondolkodású gyermekekért	

Marija Lorger , Mirna Putica, Ivan Prskalo	105
Opće i specifične kompetencije učitelja za provođenje sata Tjelesne i zdravstvene kulture	
Mező Katalin, Mező Ferenc	112
Tanuló-központú tanítást/tanulást támogató tanári kompetenciák	
Ivana Nikolić, Ivan Prskalo, Lana Mađar	122
Tjelesna aktivnost i sedentarno ponašanje roditelja i djece predškolske dobi	
Papp Zoltán, Manojlovic Heléna, Bükki Eszter, Kovács Elvira	129
Mesterséges intelligencia a szakképzésben: Tanári kompetenciák, kihívások és fejlesztési igények magyarországi és szerbiai kitekintésben	
Stankov Gordana, Papp Zoltán, Szilágyiné Szinger Ibolya	148
Matematikai és kognitív kompetenciafejlesztés táblázatos betűrendezés feladaton alapuló ismétléses permutációk tanításával óvodás és általános iskolás gyerekeknek	
Гордана Станков, Габриела Тот-Бабчањи	160
Алгебарске структуре и ученичке компетенције	
Draženko Tomić	168
Načelo zornosti u nastavi, prema časopisu <i>Kršćanska škola</i>	
Mariann Tóth	175
Application Possibilities of Drama Pedagogy in Secondary Church Schools Based on Interviews	
Törley Gábor, Bernát Péter	187
Típusfeladatok megoldási módszerei táblázatkezeléssel és programozással	
Smiljana Zrilić, Anđela Knežević, Karmen Travirka Marčina	197
Kompetencije studenata završnih godina učiteljskih studija za prepoznavanje darovite djece	
Vedrana Živković Zebec, Ines Pacek	208
Representation of Characters with Disabilities in Picture Books	
Аутори / Szerzők / Autori / Authors	217

KOMPETENCIJE STUDENATA ZAVRŠNIH GODINA UČITELJSKIH STUDIJA ZA PREPOZNAVANJE DAROVITE DJECE

SMILJANA ZRILIĆ¹, ANĐELA KNEŽEVIĆ², KARMEN TRAVIRKA MARČINA¹

¹ Sveučilište u Zadru, Odjel za izobrazbu učitelja i odgojitelja, Zadar, Republika Hrvatska

² Osnovna škola, Zadar, Republika Hrvatska

szrilic@unizd.hr, andelakn69@gmail.com, kmarcina@unizd.hr

Sažetak

Odgoj i obrazovanje darovite djece sve više postaje središnjom temom pedagogije, pokušava se istražiti, sagledati i doprijeti do što potpunijeg pedagoško-didaktičkog koncepta kojim bi se omogućio maksimalni razvoj sposobnosti učenika, te kako bi se potencijalna darovitost razvila u manifestnu. Nerijetko daroviti učenici ostaju nezamijećeni i neprepoznati, a njihovi potencijali neiskorišteni. To može prouzročiti brojne teškoće kod darovitih učenika, te ih obeshrabriti i demotivirati. Nezadovoljstvo nepoticajnom i nepodržavajućom školskom okolinom može imati brojne posljedice, kao što su nepoželjna ponašanja, nezainteresiranost, pretjerana osjetljivost i ranjivost na kritike drugih, izoliranost od vršnjaka, te podbacivanje u postignuću. Iako službene procjene i identifikaciju darovitosti rade psiholozi, nezamjenjiva je uloga učitelja primarnog obrazovanja, koji se prvi susreće s darovitima u školskom sustavu. Osim toga učitelji najbolje mogu uočiti razlike među učenicima jer su u izravnom kontaktu s njima svakodnevno, a i uočavaju načine na koji djeca rješavaju problemske zadatke. Učiteljeva je uloga nezamjenjiva i u motiviranju učenika.

Na učiteljskim fakultetima u Hrvatskoj zastupljeni su kolegiji o darovitosti, a nas je zanimalo koliko se studenti završnih godina osjećaju kompetentnima za prepoznavanje darovitosti i rad s darovitim učenicima. U istraživanju su sudjelovala 154 studenta završnih godina studija za učitelje svih hrvatskih sveučilišta. Rezultati su pokazali kako studenti uglavnom izražavaju zadovoljstvo u vezi stečenog znanja o darovitima tijekom studiranja i smatraju se kompetentnima za prepoznavanje darovitosti, a rad s darovitima doživljavaju kao izazov. Međutim ima i onih koji smatraju da rad s darovitim učenicima iziskuje posebnu motivaciju i jako je zahtjevan, te se ne osjećaju spremnima na takve izazove.

Ključne riječi: darovitost, daroviti učenici, prepoznavanje darovitosti, kompetencije

1. Uvod

Shvaćanje i razumijevanje darovitosti te prepoznavanje darovitih učenika ovisi, između ostaloga, o stupnju i kvaliteti obrazovanja učitelja. Darovito dijete u školi treba prvenstveno učitelja koji prepoznaje, uvažava, potiče i dodatno razvija njegovu darovitost. U protivnom se mogu javiti brojne teškoće, posebno u socijalnim interakcijama s vršnjacima. Naime, darovita djeca su često izložena prevelikim ili pak preniskim očekivanjima učitelja, roditelja i ostale okoline pa se kod njih može javiti osjećaj bespomoćnosti i različitosti koja dovodi na kraju do izoliranosti (Zrilić, 2013). Nepoticajna i nepodržavajuća okolina suzbija i guši djetetovu radoznalost i želju za znanjem, bez obzira je li ona rezultat puke radoznalosti, kao karakteristike dječje dobi ili potencijalne darovitosti (Mlinarević, Zrilić, 2022). Dijete treba podršku i smjernice za postizanje uspjeha. Međutim, ako ne uspijemo prepoznati darovite učenike, trajno umanjujemo njihovu želju za učenjem. Daroviti učenici su spremni za učenje, ali jesmo li mi za njih?, pitanje je kojim Kukanja Gabrijelčić (2015) naslovljava prvo poglavlje u knjizi Nadarjeni in talentirani učenci, a slična pitanja postavljaju brojni istraživači i praktičari.

Mnoga istraživanja bavila su se stavovima učitelja prema darovitim učenicima. Istraživanje Perković i sur. (2015) je pokazalo kako učitelji općenito prepoznaju potrebe darovitih učenika, svjesni su njihove različitosti s obzirom na ostale učenike, no nisu sigurni u učinkovitost postojećih, dokumentima determiniranim metodama obrazovne potpore, kao što su akceleracija ili grupiranje učenika prema sposobnostima zbog bojazni da će poseban tretman prema darovitim učenicima iznjedrati i neke negativne posljedice. Važno je napomenuti da njihova nesigurnost proizlazi i iz manjka znanja i iskustva u radu s darovitim učenicima.

Još uvijek su prisutne i predrasude kod identifikacije darovitih učenika, time i krive procjene. Bianco i suradnici (2011) su ustanovili postojanje spolne pristranosti u detektiranju darovitosti. Ustanovljena je veća vjerojatnost da će dječaci biti prije uočeni darovitim od djevojčica. Prema nekim studijama čak i sami učitelji uspijevaju prepoznati tek mali broj darovitih učenika (od 10 do 50%), dok ostale ne percipiraju kao darovite (Zloković, 2016). Zablude o (ne)darovitosti ponekad vrijede i za djecu koja pripadaju nekoj od etničkih manjina, djecu iz siromašnih ili socijalno marginaliziranih obitelji, kulturno-depriviranih sredina, pa čak i za djecu bez jednog ili obaju roditelja. Pritisci na dijete i brojne stresne situacije u kojima se neka djeca nalaze proizlaze i iz neuvažavanja spoznaja o postojanju različitih specifičnih oblika darovitosti. Cvetković Lay i Sekulić Majurec (2008: 31) navode: „Manje je pogrešno uvrstiti u grupu darovitih i neko nedarovito dijete, nego neko darovito dijete proglasiti nedarovitim i ne osigurati mu poticaje za razvoj njegove darovitosti.“. Upravo ova tvrdnja daje svim učiteljima, odgajateljima, stručnim suradnicima i ostalim bliskim osobama u djetetovu životu veliku obvezu.

Mnogi daroviti učenici nemaju postignuća u skladu s potencijalima, što može ukazivati na neusklađenosti odgojno-obrazovne prakse u odnosu na njihove potrebe. To se osobito odnosi na identificiranje ishoda učenja koji kod darovite djece često mogu biti neočekivani, neplanirani i neusklađeni s učiteljevim prioritetima i očekivanjima (Kisovar Ivanda, 2016). Učitelj svojim ponašanjem, postupcima i očekivanjima može stvarati kvalitetne i poticajne uvjete za optimalan razvoj učenikovih sposobnosti i umijeća, ali ih jednako tako svojim uvjerenjima, krutošću u prilagođavanju nepredviđenim situacijama te zatvorenošću pristupu novim metodama poučavanja, može obeshrabriti u pronalaženju novih, neobičnih i drukčijih ideja (Koludrović i Reić Ercegovac, 2010). Horvátová i Reid (2016) naglašavaju kako inicijalno obrazovanje učitelja nije na najvišoj razini i ukazuju potrebu kreiranja specijalističkih programa za rad s darovitim učenicima na sveučilišnoj razini.

Stoga je važno osvijestiti učitelje o bitnim značajkama, osobitostima i razvoju sposobnosti uočavanja darovitosti (Cvetković Lay i Sekulić Majurec, 2008). Nedovoljna usmjerenost učiteljskih znanja, vještina, sposobnosti i učenja prema darovitim učenicima u školi dovodi do brojnih opasnosti, prvenstveno od neprepoznavanja darovitosti te opasnosti od krive procjene prvih znakova darovitosti u školi. Kvalitetnim obrazovanjem budućih učitelja smanjuje se opasnost od neprepoznavanja ili kasnog prepoznavanja darovitosti u odgojno-obrazovnim institucijama.

2. Obrazovanje studenata učiteljskih studija u RH za prepoznavanje darovitosti i rad s darovitim učenicima

Shvaćanje i razumijevanje darovitosti te prepoznavanje darovitih učenika ovisi i o stupnju i kvaliteti obrazovanja učitelja. Studenti kroz razne studijske programe stječu i razvijaju kompetencije koje svaki učitelj treba posjedovati i neprestano razvijati. Kompetencije koje studenti trebaju posjedovati su specifične kompetencije koje se odnose na činjenična i teorijska znanja, psihomotoričke, spoznajne i socijalne vještine te samostalnost u radu i odgovornost prema radu (Mlinarević i Zrilić, 2021). Visokoškolski studijski programi za izobrazbu učitelja, nastavnika i odgojitelja dužni su studentima omogućiti stjecanje kompetencija koje su im potrebne za prepoznavanje i rad s darovitim učenicima. U tom kontekstu, slijedi kratak pregled studijskih programa za izobrazbu učitelja u Republici Hrvatskoj koji obuhvaćaju kolegije o darovitosti. Studijski programi koji osposobljavaju studente za učiteljsko zanimanje su u Zadru, Rijeci, Osijeku, Zagrebu, Splitu, Slavonskom Brodu, Čakovcu, Gospiću, Petrinji i Puli.

Odjel za izobrazbu učitelj i odgojitelja na Sveučilištu u Zadru omogućuje studentima kolegije koji dijelom ili u potpunosti osposobljavaju studente za rad i prepoznavanje darovitosti. Neki od kolegija su „Inkluzivni odgoj i obrazovanje“, „Metodika rada s učenicima s posebnim potrebama“, i „Rad s darovitim učenicima“. Sveučilište u Zadru omogućuje studentima obrazovanje za učitelja i na Odjelu za nastavničke studije u Gospiću na kojem studenti imaju mogućnost stjecanja kompetencija za

prepoznavanje darovitosti kroz kolegije „Inkluzivni odgoj i obrazovanje“ i „Metodika rada s učenicima s posebnim potrebama“.

Učiteljski fakultet na Sveučilištu u Rijeci studentima omogućuje stjecanje kompetencija za prepoznavanje darovitosti kroz kolegij „Poticanje darovitosti“. Kolegij predviđa ishode prema kojim su studenti osposobljeni za analizu temeljnih pojmova i različitih shvaćanja darovitosti, objašnjavanje i uspoređivanje različitih teorijskih pravaca i njihov utjecaj na obrazovanje darovitosti, određenje uloge učitelja u interdisciplinarnom postupku identifikacije, obrazloženje postupaka procjenjivanja darovitog djeteta, izradu pisanog izvješća o darovitom djetetu prema uputama dobivenim od nastavnika i slično.

Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti na Sveučilištu Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku omogućuje studentima pohađanje studija Integrirani preddiplomski i diplomski Učiteljski studij. Kolegij „Psihologija darovitosti učenika“ studentima donosi uvid u bitne značajke darovitosti kod učenika. Na taj način studentima je omogućeno stjecanje određenih kompetencija za prepoznavanje darovitosti. Uz to, studentima je omogućen pregled bitnih pedagoških elemenata u obrazovanju darovite djece kroz kolegij „Pedagogija djece s posebnim potrebama“.

Integrirani preddiplomski i diplomski učiteljski studij na Sveučilištu u Zagrebu omogućava studentima stjecanje kompetencija za prepoznavanje darovitosti i rad s darovitim učenicima kroz kolegij „Psihologija učenja i poučavanja“ i na kolegiju „Metodika prirode i društva 2“ na kojem se ističe važnost identifikacije učenika s posebnim potrebama odnosno učenike s teškoćama i darovitih učenika te poticanje njihovih sposobnosti kroz individualiziran pristup. Na kolegiju „Školski propisi i dokumentacija“ studenti se upoznaju s pravilnicima i ostalim dokumentima koji se odnose na darovitost. Učiteljski fakultet - Odsjek u Čakovcu te Odsjek u Petrinji pripadaju Sveučilištu u Zagrebu pa samim time imaju jednak pristup obrazovanju studenata za rad s darovitim učenicima. Kolegi su identični kao i ishodi vezani uz darovitost i prepoznavanje darovitosti.

Integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni Učiteljski studij na Filozofskom fakultetu u Splitu, darovitost i kompetencije studenata za prepoznavanje darovitosti proučava i omogućuje kroz kolegije „Pedagogija djece s posebnim potrebama“ i „Metodika rada s djecom s posebnim potrebama“.

Integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni Učiteljski studij na Fakultetu za odgojne i obrazovne znanosti Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli studentima, prema studijskom programu, omogućava stjecanje spoznaja i kompetencija o darovitosti kroz pojedine kolegije, ali nema niti jedan kolegij koji obuhvaća cjelovito proučavanje darovitosti.

Bez obzira na navedene kolegije koji obuhvaćaju pojam darovitosti i darovitu djecu, postoji još kolegija koji osposobljavaju u manjoj mjeri studente za rad s darovitim učenicima. To su kolegiji koji se nužno ne odnose isključivo na darovite učenike, ali se u nekim granicama dotiču istoga.

3. Empirijski dio istraživanja

Cilj istraživanja bio je utvrditi kompetentnost studenata završnih godina učiteljskih studija za prepoznavanje darovitih učenika s obzirom na dosadašnje obrazovanje i stupanj spremnosti za rad.

S obzirom na definirani cilj istraživanja, postavljeni su zadaci i hipoteze ovoga istraživanja:

1. Utvrditi jesu li studenti tijekom studijskog obrazovanja stekli dovoljno znanja o darovitosti.
2. Utvrditi vještine koje su studenti stekli tijekom studijskog obrazovanja, a koje se vežu za prepoznavanje darovitosti.
3. Utvrditi stavove i mišljenja studenata završnih godina učiteljskog studija o vlastitim kompetencijama za prepoznavanje darovite djece

H1 - Studenti završnih godina učiteljskih studija smatraju da su stekli dovoljno znanja o darovitosti tijekom školovanja.

H2 - Studenti su tijekom studijskog obrazovanja stekli vještine koje su im potrebne za prepoznavanje darovitosti.

H3 - Stavovi i mišljenja studenata o zadovoljstvu vlastitim kompetencijama za prepoznavanje darovitosti su pozitivni.

Istraživanje je provedeno početkom mjeseca svibnja 2022. godine na 154 studenta učiteljskih studija od čega 1,3 % čini muški spol, 98,1 % ženski spol, a 0,6 % se ne želi izjasniti po pitanju spola. Ispunjavanju skale procjene kompetentnosti za prepoznavanje darovitosti pristupilo je 48,7 % studenata četvrte i 51,3% studenata pete godine učiteljskih studija. Ispitanici pohađaju učiteljske fakultete u Zagrebu, Gospiću, Zadru, Puli, Osijeku, Splitu, Slavonskom Brodu i Petrinji. Grafikon 1 prikazuje

dobivene rezultate. Najveći odaziv je u gradu Zagrebu i Gospiću, a najmanji odaziv studenata je u Puli i Čakovcu.

Nakon kreiranja skale procjene, studentima je postavljena poveznica na internetskim stranicama koje okupljaju sve studente. Istraživanje je trajalo dva tjedna nakon čega je zadovoljena brojka od unaprijed zadanog broja ispitanika.

Instrument koji je korišten u svrhu ovoga istraživanja je skala procjene. Skala procjene kompetentnosti studenata sastoji se od 4 dijela. Prvi dio se odnosi na opće informacije o ispitanicima pa se u tom kontekstu od ispitanika očekivalo odgovaranje na pitanje o spolu, dobi, fakultetu kojega pohađaju, godini i gradu studija. Uz to, u prvom dijelu ispitanici su procjenjivali svoju prisutnost na nastavi tijekom studiranja te profesionalne vještine usmjerene na prepoznavanje darovite djece u okviru studija. U drugom dijelu, ispitanici su procjenjivali vlastita znanja o darovitima, odnosno spoznaje tijekom studija o nekim osobitostima darovite djece. Skala procjene u drugom, trećem i četvrtom dijelu formirana je prema Likertovoj ljestvici koja se sastoji od pet stupnjeva, a numerički zapisi donose mogućnost odgovaranja na pitanja od u potpunosti se slažem do u potpunosti se ne slažem. Treći dio skale procjene odnosi se na vještine za prepoznavanje darovitosti, a četvrti dio donosi osobine i stavove studenata čije je poznavanje nužno za prepoznavanje darovitosti kod djece.

3.1. Rezultati istraživanja

Prvi definirani cilj istraživanja jest utvrditi jesu li studenti tijekom studijskog obrazovanja stekli dovoljno znanja o darovitosti pa se hipoteza „**H1– Studenti završnih godina učiteljskih studija smatraju da su stekli dovoljno znanja o darovitosti tijekom školovanja.**“ provjerava analizom odgovora ispitanika. U tom kontekstu, analizom odgovora na pitanja o znanjima o darovitosti dolazimo do zaključka kako je 52% ispitanika na sve čestice odgovorilo pozitivno, odnosno u potpunosti se slažu da su tijekom studijskog obrazovanja spoznali neke osobitosti o darovitoj djeci, a to prikazuje grafikon 1. „Prikaz ukupnih rezultata o znanjima o darovitosti“. Grafikon 1. također prikazuje da je 27 % ispitanika sve čestice koje su navedene u skali procjene djelomično pozitivno označili, a 13 % ispitanika se niti slaže niti ne slaže sa navedenim česticama. Djelomično ne slaganje sa svim česticama izrazilo je 6 % ispitanika, a 2 % se u potpunosti ne slaže.

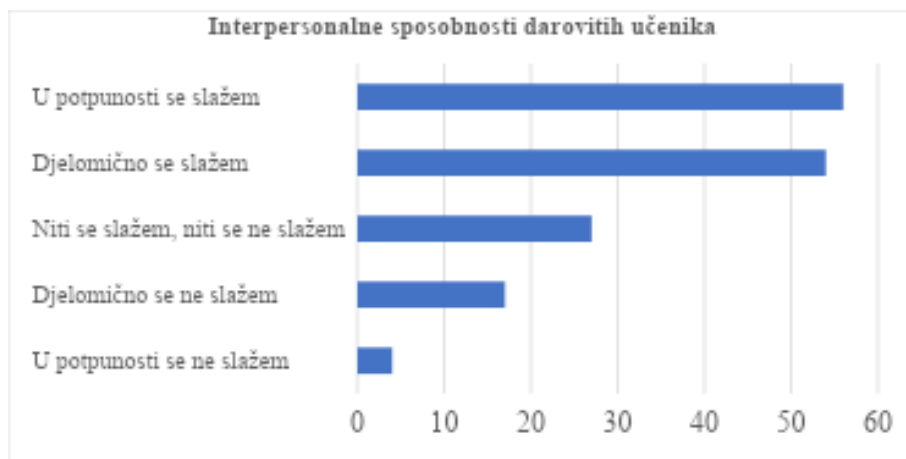

Grafikon 1. – Prikaz ukupnih rezultata o znanjima o darovitosti

Raščlambom čestica u skali procjene mogu se uvidjeti uglavnom pozitivni stavovi studenata. Tijekom studijskog obrazovanja 87,6 % studenata je potvrdilo da se u potpunosti slaže da su prepoznavanje i identifikacija darovitosti od iznimne važnosti za razvoj darovitog djeteta. Nadalje, 7% ispitanika se sa tom tvrdnjom djelomično slaže, 0,6 % niti se slaže niti ne, 9 % ispitanika se djelomično

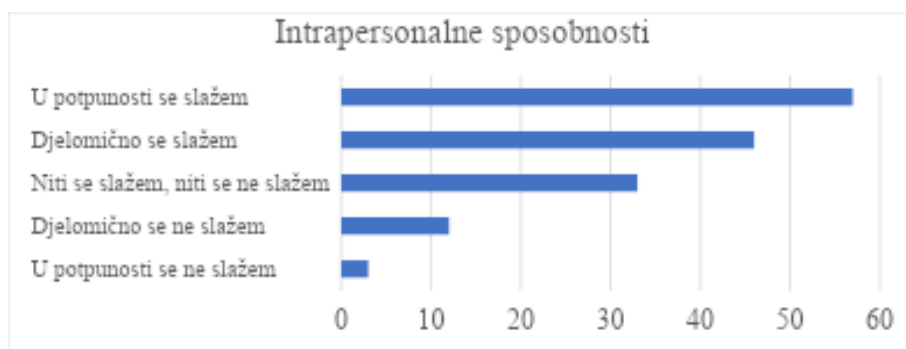
ne slaže, a 2,5 % ispitanika se u potpunosti ne slaže. Da su tijekom studijskog obrazovanja ispitanici spoznali kako su darovitost i talentiranost pojmovi različitoga značenja smatra 67,6 % ispitanika, djelomično se slaže 22,7% njih, dok je 3,8 % ispitanika neodlučno. S druge strane, 4,6 % ispitanika se djelomično ne slaže, a 1,3 % ispitanika se u potpunosti ne slaže sa navedenom tezom. Ispitanici također smatraju kako su tijekom studijskog obrazovanja spoznali da su daroviti učenici oni učenici koji posjeduju izraženu verbalno- lingvističku sposobnost i to u 48,7 % odgovora dok se 29,2 % ispitanika djelomično slaže. Da se niti slaži niti ne slažu oko navedene čestice smatra 13,6 % ispitanika, djelomično ne slaganje izrazilo je 4,5 % ispitanika, a 1,9 % njih se u potpunosti ne slaže sa navedenom tvrdnjom. Slične odgovore su ispitanici dali u tezama o posjedovanju izraženih logičko – matematičkih sposobnosti kao i vizualno – spacijalnim sposobnostima te glazbeno – ritmičkim sposobnostima. S druge strane, potpuna sigurnost ispitanika oko tvrdnji vezanih za posjedovanje izraženih tjelesno – kinestetičkih, interpersonalnih i intrapersonalnih sposobnosti darovitog djeteta polako opada. Da su tijekom studijskog obrazovanja spoznali da je kod darovitoga djeteta izražena tjelesno – kinestetička sposobnost smatra 38,3 % ispitanika, a 30,5 % ispitanika se djelomično slaže sa navedenom tezom. Da se niti slažu niti ne slažu sa tezom o tjelesno – kinestetičkim sposobnostima darovitog djeteta smatra 19,5 % ispitanika, 7,5 % njih se uglavnom ne slaže, a 3,2 % ispitanika se u potpunosti ne slaže.

Rezultati ispitanika koji se odnose na interpersonalne i intrapersonalne sposobnosti prikazane su u grafikonima 2. i 3.

Grafikon 2. – Prikaz rezultata spoznaje o interpersonalnim sposobnostima darovitih učenika

Daroviti učenici posjeduju izraženije interpersonalne sposobnosti za razliku od svojih vršnjaka. To znači da su daroviti učenici sposobniji za razumijevanje osjećaja drugih, odnosno više su empatični. Tijekom studijskog obrazovanja ispitanici su spoznali ovu tvrdnju u 36,3 % slučajeva označivši da se u potpunosti slažu s tvrdnjom, dok je 29,2 % ispitanika izrazilo djelomično slaganje. S druge strane, sa navedenom tvrdnjom se u potpunosti ne slaže 2,6 % ispitanika, 11 % ispitanika se djelomično ne slaže, a 17,5 % ispitanika se niti slaže niti ne slaže s tvrdnjom.

Grafikon 3. – Prikaz rezultata o spoznajama intrapersonalnih sposobnosti darovitih učenika tijekom obrazovanja

Iščitavajući rezultate iz grafikona 3. Prikaz rezultata o spoznavanju intrapersonalnih sposobnosti darovitih učenika tijekom obrazovanja, može se zaključiti kako su rezultati slični onima koji se vežu uz interpersonalne sposobnosti darovitih učenika. U tom kontekstu, 37 % ispitanika tvrdi da se u potpunosti slaže da su tijekom studijskog obrazovanja spoznali izraženije intrapersonalne sposobnosti kod darovite djece, a njih 29,8 % izražava svoje djelomično slaganje. Svoje spoznaje o boljem poznavanju sebe i svojih potreba te izraženijoj svijesti o sebi kod darovite djece, 1,9 % ispitanika izražava potpuno ne slaganje, a 7,8 % djelomično ne slaganje s tvrdnjom. U blagom porastu je broj onih ispitanika koji se niti slažu niti ne slažu, a u postotku je taj broj jednak 21,4 %.

Istinitost hipoteze „**H2 – Studenti su tijekom studijskog obrazovanja stekli vještine koje su im potrebne za prepoznavanje darovitosti**“ provjeravamo analizom odgovora koji se odnose na skalu procjene u trećem dijelu ankete - „Vještine za prepoznavanje darovitosti“.

Ispitanici tvrde kako su tijekom studijskog obrazovanja stekli spoznaje o nekih osobitostima darovitih učenika. S tim se slaže više od polovice ispitanika. Važnost prepoznavanja i identifikacije darovitih učenika naglašavaju najviše te sa sigurnošću razlikuju darovitost i talentiranost. Neke sposobnosti koje su izražene kod darovite djece smatraju da su u potpunosti ili djelomično spoznali tijekom studijskog obrazovanja, dok se neke sposobnosti o osobitosti darovitih učenika vrednuju sa nižim postotkom od 50 %.

Grafikon 4. – Prikaz rezultata o vještinama koje su potrebne za prepoznavanje prvih znakova djetetove darovitosti

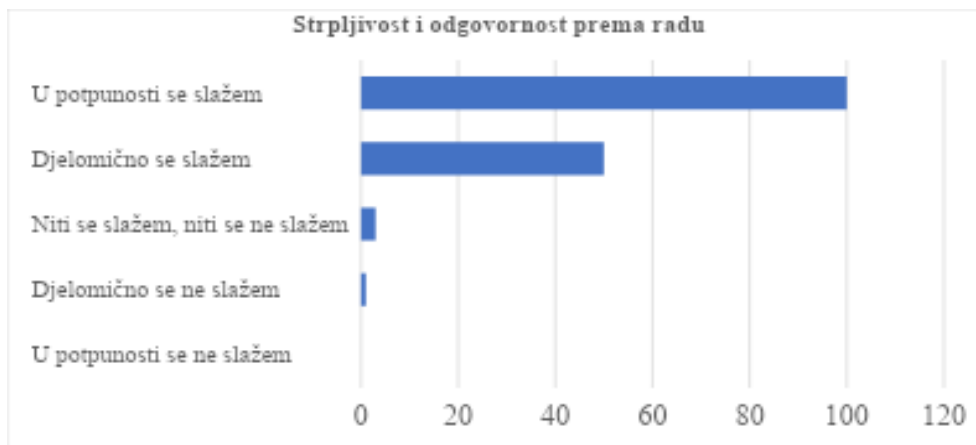
Grafikon 4. prikazuje rezultate koje su ispitanici dali u istraživanju stjecanja vještina za prepoznavanje prvih znakova darovitosti kod djece. Da se u potpunosti slaže sa tvrdnjom o stjecanju vještina za prepoznavanje prvih znakova darovitosti tijekom obrazovanja smatra 38 ispitanika, a najveći broj ispitanika se djelomično slaže sa navedenom tvrdnjom – 73 ispitanika. Stjecanje vještina potrebnih za prepoznavanje prvih znakova darovitost kod djece tijekom studija, studenti su u prosjeku označili uglavnom potpunim i u većini djelomičnim slaganjem s tvrdnjom. U tom kontekstu možemo zaključiti kako ispitanici nisu u potpunosti sigurni u svoje vještine koje su stekli tijekom studija.

Studenti također, naglašavaju kako se u najvećoj mjeri djelomično slažu s tvrdnjom da su tijekom obrazovanja stekli vještine koje im omogućuju razlikovanje talentiranog i darovitog djeteta. U istoj mjeri, ispitanici smatraju kako su tijekom studijskog obrazovanja stekli vještine za razlikovanje bistrog od darovitog djeteta u nižoj mjeri od izvrsne. Naime, 45,5 % ispitanika izražava djelomično slaganje o vještinama stečenim tijekom obrazovanja koje se odnose na razlikovanje darovitog i bistrog djeteta. S obzirom na porast broja ispitanika koji se niti slažu niti ne, valja zaključiti kako su ispitanici potkovani teorijskim znanjem, ali kada se govori o vještinama njihov postotak opada.

Prilikom utvrđivanja točnosti hipoteze „ **H3 -Stavovi i mišljenja studenata o zadovoljstvu vlastitim kompetencijama za prepoznavanje darovitosti su pozitivni.**“, treba istaknuti kako su u

ovom dijelu istraživanja ispitanici iznosili svoje stavove i mišljenja prema Likertovoj petostupanjskoj ljestvici. Za prepoznavanje i rad s darovitim učenicima važno je strpljenje, mašta, spremnost na nove izazove, sigurnost u radu, usvojenost znanja o darovitima kao i karakteristika darovitih.

Ispitanici su u posljednjem dijelu ankete davali odgovore na pitanja koja se temelje na njihovim stavovima i mišljenjima. U tom kontekstu, ispitanici su samovrednovali neke karakteristike i osobnosti koje se odnose na njihovu osobnost, a koje su od iznimne važnosti za prepoznavanje darovite djece.

Grafikon 5. – Prikaz rezultata ispitanika o samoprocjeni strpljivosti i odgovornosti prema radu.

Grafikon 5. donosi prikaz rezultata istraživanja po pitanju strpljivosti i odgovornosti ispitanika prema radu. Ispitanici se u najvećoj mjeri, njih 100, u potpunosti slaže sa tvrdnjom da su strpljivi i odgovorni prema radu. Djelomično slaganje sa tvrdnjom je potvrdilo 50 ispitanika, niti slaganje niti ne slaganje s tvrdnjom navode 3 ispitanika. Potpuno ne slaganje s tvrdnjom nije zabilježeno u ovom istraživanju, a samo jedan ispitanik navodi kako se djelomično ne slaže.

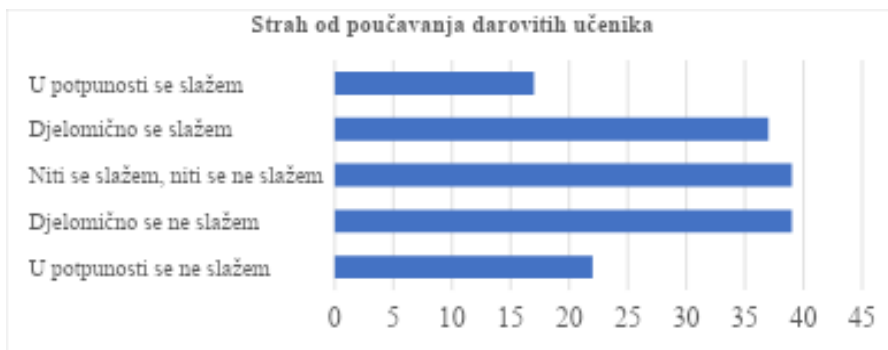
Grafikon 6. – Prikaz rezultata koji se odnose na maštovitost i kreativnost ispitanika u radu.

Jedna od bitnih osobina u promišljanju i radu s darovitim učenicima je maštovitost i kreativnost. Grafikon 6. donosi prikaz rezultata ispitanika koji se odnose na tvrdnju o maštovitosti i kreativnosti u radu. U tom kontekstu, iz grafikona možemo zaključiti kako se ova tvrdnja u potpunosti odnosi na 83 ispitanika koja su shodno tome označila potpuno slaganje s tvrdnjom. Djelomično slaganje izrazilo je 58 ispitanika, a niti slaganje, niti ne slaganje njih 13. Nijedan ispitanik nije djelomično ili u potpunosti izrazio neslaganje sa tvrdnjom.

Grafikon 7. - Prikaz rezultata istraživanja o spremnosti na izazove i teškoće u radu.

S druge strane, kada pogledamo rezultate grafikona 7., možemo zaključiti kako rezultati koji donose potpuno slaganje s tvrdnjom opadaju. U tom kontekstu, istraživanje je pokazalo da je 71 ispitanik u potpunosti spreman na sve izazove i teškoće s kojima će se susresti u radu. Djelomičnu spremnost na sve izazove i teškoće u radu izrazilo je 54 ispitanika, a ne slaganje niti slaganje s tvrdnjom navode 24 ispitanika. Djelomičnu nespremnost iskazala su 4 ispitanika, a samo 1 ispitanik iskazuje potpunu nespremnost na sve izazove i teškoće s kojima se može susresti u budućem radu.

Grafikon 8. – Prikaz rezultata o poučavanju darovitih učenika

U anketnom upitniku, studenti su vršili samoprocjenu vlastitih kompetencija te su iznosili svoja osobna mišljenja i stavove. Tvrdnju „Osjećam se uplašeno kada pomislim kako ću u istom razredu i u isto vrijeme poučavati sve učenike i darovite učenike.,“ ispitanici su u najvećoj mjeri označili djelomičnim neslaganjem ili niti slaganjem niti ne. Iako su studenti u većini spremni na izazove koji ih čekaju u daljnjem radu, osjećaju, u prosjeku, neku vrstu straha prema poučavanju darovitih učenika u istom vremenskom razdoblju kao i svih ostalih. Potpuno slaganje s tvrdnjom iznosi 17 ispitanika, a njih 37 djelomično slaganje. Rezultati su prikazani u grafikonu 8.

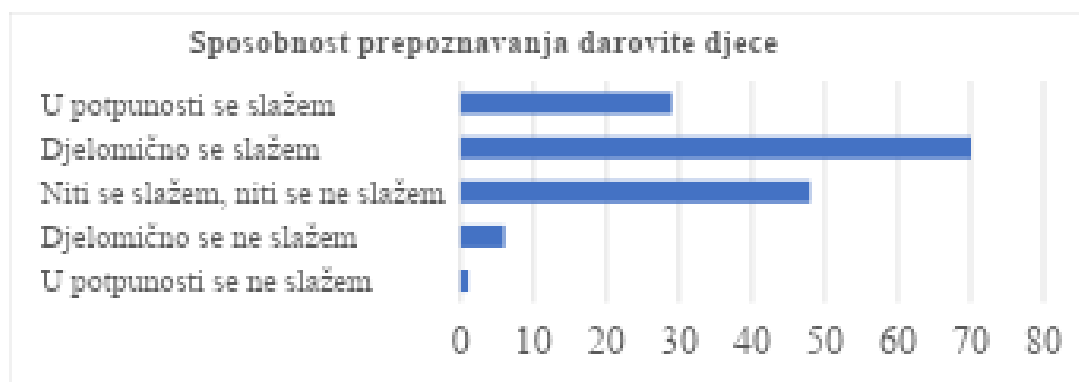
Nadalje, ovo istraživanje u svoj problem uvrstilo je samoprocjenu usvojenosti znanja potrebnih za prepoznavanje darovite djece koja su ispitanici stekli tijekom obrazovanja.

Grafikon 9. – Prikaz rezultata o usvojenosti znanja potrebnih za prepoznavanje darovite djece

Djelomično slaganje sa tvrdnjom o usvojenosti znanja tijekom studija u ovom području izražava najveći broj ispitanika, a da se niti slažu, niti ne slažu s tvrdnjom navode 43 ispitanika. Usvojenost znanja potrebnih za prepoznavanje darovite djece izražavaju 23 ispitanika što u postotku čini 14,9 %. Ukupni rezultati su prikazani u grafikonu 9.

Posljednja tvrdnja s kojom su se ispitanici susreli u ovom istraživanju jest samoprocjena sposobnosti prepoznavanja darovitosti kod djece. Ovaj dio upitnika se odnosi na skup mišljenja, znanja i sposobnosti ispitanika te je ključan u ovom istraživanju.

Grafikon 10. – Prikaz rezultata samovrednovanja sposobnosti prepoznavanja darovite djece.

Najveći broj ispitanika smatra da je djelomično sposoban prepoznati darovito dijete, a brojka od 45,5 % to potvrđuje. Da su u potpunosti sposobni prepoznati darovito dijete tvrdi 18,8 % ispitanika dok 0,6 % ispitanika smatra da u potpunosti nije sposobno prepoznati darovitosti kod djece. Svoju sposobnost u ovom pogledu 31,2 % ispitanika ocjenjuje srednjom ocjenom koja predstavlja niti slaganje niti ne slaganje. Podjela rezultata po odgovorima je grafički prikazana u grafikonu 10.

4. Rasprava

Analizom rezultata našega istraživanja može se zaključiti kako su studenti završnih godina učiteljskih studija uglavnom zadovoljni stečenim znanjem o darovitosti tijekom studijskog obrazovanja. Isto tako, studenti smatraju kako su tijekom studiranja stekli osnovne vještine koje su im potrebne za prepoznavanje darovite djece, te izražavaju zadovoljstvo o stjecanju kompetencija za prepoznavanje darovitosti tijekom studija. Međutim, iako iskazuju pozitivna razmišljanja o prepoznavanju i radu s darovitom djecom, malo je onih studenata koji svoju kompetentnost procjenjuje izvrsnom. Za prepoznavanje i rad s darovitim učenicima važno je strpljenje, mašta, spremnost na nove izazove, sigurnost u radu, usvojenost znanja o darovitim kao i karakteristika darovitih.

Obrazovanje budućih učitelja kroz studijske programe ne osigurava dostatne kompetencije za prepoznavanje i rad s darovitim učenicima. Potrebne su dodatne edukacije i stalno učenje.

5. Zaključak

Dosadašnja istraživanja o kompetencije studenata učiteljskih studija za rad u inkluzivnoj nastavi uglavnom donose rezultate o nedovoljnoj kompetentnosti, koji u pravilu naglašavaju važnost prakse, a ne samo stečena znanja na studiju. Stavovi studenata, pa tako i učitelja o darovitoj djeci još uvijek naglašavaju njihovu nesigurnost za rad s darovitim i sumnju u kvalitetu implementacije propisanim modelima i mogućnostima školovanja darovite djece. Razlog tomu se pronalazi u nedostatnom obrazovanju koje se odnosi na teorijska znanja i iskustvo.

Društvo u kojem živimo sve više teži napretku i novim idejama. U skladu s tim, sve se više cijeni originalnost ideja, stavova i mišljenja pa nije čudno za pretpostaviti kako su darovita djeca i učenici sve više u središtu, kako pedagoške, tako i ostalih znanosti. U tom kontekstu, sve se više naglašava važnost učitelja koji svojim ponajprije i inicijalnim obrazovanjem treba biti usmjeren na zadovoljavanje potreba darovitih učenika.

Kvalitetnim inicijalnim obrazovanjem učitelja smanjuje se opasnost od neprepoznavanja darovite djece. Time se otklanjaju posljedice neidentifikacije koje uključuju neuspjeh, kako na emotivnom i

socijalnom polju djetetove osobnosti, tako i u akademskom smislu. Neuspjeh iznadprosječnih učenika izvor je velikih frustracija za učitelje, roditelje i stručnjake, a ponajprije za same učenike.

Iako su studenti u ovom istraživanju iskazali pozitivne stavove prema radu s darovitim učenicima, još uvijek nije ispitana njihova kompetentnost u praksi. Pozitivni stavovi predstavljaju izvrstan temelj, ali se treba naglasiti kako bi studijski programi trebali biti usmjereniji na obrazovanje za darovitost. Učenje općih činjenica o darovitoj djeci je gotovo na svim fakultetima ostalo na teorijskoj razini bez praktične primjene. Naglasak se stavlja na stručno-pedagoškoj praksi koja treba trajati duže i volontiranju koji bi trebali postati sastavni dio učiteljskih programa jer pružaju veću šansu za upoznavanje karakteristika darovitih učenika.

LITERATURA

- Bianco, M., Harris, B., Garrison-Wade, D., & Leech, N. (2011): Gifted girls: Gender bias in gifted referrals. *Roeper Review: A Journal on Gifted Education*, 33. 3. 170–181.
- Cvetković Lay, J. i Sekulić Majurec, A. (2008): Darovito je, što ću s njim. Zagreb: Alineja.
- Horvátová, B. i Reid, E. (2016): Teacher Training Programs for Gifted Education with Focus on Sustainability. *Journal of Teacher Education for Sustainability*, 18. 2. 66–74.
- Kisovar Ivanda, T. (2016): Od individualizacije do personalizacije u obrazovanju darovitih učenika. U: (ur): Zrilić, S.: *Suvremeni pristup odgoju i obrazovanju darovite djece i učenika. Zbornik radova sa znanstveno stručnog skupa*. Zadar: Sveučilište u Zadru. 313–324.
- Koludrović, M., Reić Ercegovac, I. (2010): Poticanje učenika na kreativno mišljenje u suvremenoj nastavi. *Odgojne znanosti*, 12. 2.
- Kukanja Gabrijelčić, M. (2015): *Nadarjeni in talentirani učenci, Med poslanstvom in odgovornostjo*. Koper: Univerza na Primorskem, Pedagoška fakulteta.
- Mlinarević, V. i Zrilić, S. (2022): *Integralan pristup darovitosti – perspektiva u odgoju i obrazovanju*. Zagreb: Hrvatska Sveučilišna naklada.
- Perković Krijan, I., Jurčec, L., Borić, E. (2015): Stavovi učitelja primarnog obrazovanja prema darovitim učenicima, *Hrvatski časopis za odgoj i obrazovanje*. 17. 3. 681–724.
- Zloković, J. (2016): Poticanje razvoja darovite djece i učenika – obiteljski i socijalni kapital. U: (ur): Zrilić, S.: *Suvremeni pristup odgoju i obrazovanju darovite djece i učenika. Zbornik radova sa znanstveno stručnog skupa*. Zadar: Sveučilište u Zadru, 41–52.
- Zrilić, S. (2013): *Djeca s posebnim potrebama u vrtiću i nižim razredima osnovne škole*. Zadar: Sveučilište u Zadru.

COMPETENCES OF STUDENTS IN THE FINAL YEARS OF TEACHING STUDIES IN THE RECOGNITION OF GIFTED CHILDREN

Abstract

The upbringing and education of gifted children is increasingly becoming a central theme of pedagogy, attempts are being made to investigate, analyze and arrive at the most complete pedagogical and didactic concept that would enable the maximum development of student abilities, and develop potential giftedness into a manifest. Gifted students often remain unnoticed and unrecognized, and their potentials are unexploited. This can cause numerous difficulties with gifted children, and discourage and demotivate them. Dissatisfaction with an unstimulating and unsupportive school environment can have numerous consequences, such as undesirable behaviors, lack of interest, excessive sensitivity and vulnerability to criticism from others, isolation from peers, and failure in achievement. Although official evaluations and identification of giftedness are performed by psychologists, the role of the primary education teacher, who first meets the gifted in the school system, is irreplaceable. Besides that, teachers are best able to spot differences among students due to their being in direct contact with them every day, and they also observe the ways in which children solve problem tasks. The role of the teachers is irreplaceable in motivating students.

There are courses on giftedness at teachers' colleges in Croatia, and we were interested in the extent to which final year students feel competent in recognizing giftedness and working with gifted students. 154 final years students in studies for teachers from all Croatian universities participated in the

research. The results showed that students mostly express satisfaction with the acquired knowledge about the gifted during their studies and consider themselves competent in recognizing giftedness, and they perceive working with the gifted as a challenge. However, there are those who consider that working with gifted students requires special motivation being very demanding and they feel not ready for such challenges.

Keywords: *giftedness, gifted students, recognition of giftedness, competences*

CIP - Каталогизација у публикацији
Библиотеке Матице српске, Нови Сад

371.13(082)
371.3(082)

УЧИТЕЉСКИ факултет на мађарском наставном језику. Међународна методичка конференција (13 ; 2024 ; Суботица)

Компетенције [Електронски извор] : зборник радова = Kompetenciák : tanulmánygyűjtemény / 13. међународна методичка конференција, Суботица, 7-8. новембар 2024. = 13. Nemzetközi Módszertani Konferencia, Szabadka, 2024. november 7-8. ; [уредник Márta Törteli Telek]. - Суботица : Учитељски факултет на мађарском наставном језику, 2024

Начин приступа (URL): <https://magister.uns.ac.rs/publ/2024/978-86-81960-32-5>. - Начин приступа (URL): <https://magister.uns.ac.rs/Kiadvanyaink/>. - Начин приступа (URL): <https://magister.uns.ac.rs/Публикације/>. - Насл. са насловног екрана. - Опис заснован на стању на дан 30.01.2025. - Радови на мађ., хрв. и енгл. језику. - Библиографија уз сваки рад. - Summaries.

ISBN 978-86-81960-32-5

а) Учитељи -- образовање -- Зборници б) Васпитачи -- образовање -- Зборници в)
Учитељи -- Компетенције -- Зборници г) Васпитачи -- Компетенције -- Зборници д)
Настава -- Методика -- Зборници

COBISS.SR-ID 162035721